

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 1Cdo/31/2025
Identifikačné číslo spisu: 4619200615
Dátum vydania rozhodnutia: 18.03.2026
Meno a priezvisko: JUDr. Erika Šobichová
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2026:4619200615.4

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobcu: P. Š., narodený XX. P. XXXX, bytom Mesto A., A., právne zastúpený: Mgr. Michal Ferčák, advokát so sídlom Topoľčany, Bernoláková 1652, proti žalovaným: 1/ L. F., narodená XX. P. XXXX, bytom O., O. XXX, právne zástúpená: Dudzík & Gerová Advokátske združenie, JUDr. Jozef Dudzík, JUDr. Kristína Gerová, so sídlom Topoľčany, Škultétyho 1597/7, 2/ E. P., narodená XX. T. XXXX, bytom Q.-E., O. XXX/XX, 3/ L. O., narodená XX. X. XXXX, bytom Č., Č. XX, 4/ P. W., narodená XX. U. XXXX, bytom O., O. XX, 5/ Y. P., narodený XX. Y. XXXX, bytom O., O. XX, 6/ F. P., narodený XX. U. XXXX, bytom M., M. XXX, 7/ E. P., narodený XX. E. XXXX, bytom M., M. XXX, 8/ B. M., narodená XX. E. XXXX, bytom A. E., A. E. XXX, o určenie neplatnosti závetu, vedenom pôvodne na Okresnom súde Topoľčany pod sp. zn. 8C/11/2019 a v súčasnosti na Okresnom súde Nitra pod sp. zn. TO-8C/11/2019, o dovolaní žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Nitre zo 17. októbra 2024 sp. zn. 8Co/57/2024, takto

rozhodol:

Rozsudok Krajského súdu v Nitre zo 17. októbra 2024 č.k. 8Co/57/2024-582 z r u š u j e a v e c m u v r a c i a n a d'alsie konanie.

Odôvodnenie

1. Podanou žalobou sa žalobca domáhal určenia neplatnosti alografného závetu spísaného porúčiteľom U. A. (ďalej len „porúčiteľ“) dňa 02. 02. 2009 v advokátskej kancelárii U. U. S. za prítomnosti dvoch svedkýň, ktoré uvedený závet vlastnoručne podpísali.

1.1. Okresný súd Topoľčany (ďalej aj „súd prvej inštancie“) žalobu v spojení s dopĺňajúcim rozsudkom zamietol. Žalovanej 1/ priznal voči žalobcovi nárok na náhradu trov konania v rozsahu 100 %. Žalovaným 2/ až 8/ nárok na náhradu trov konania voči žalobcovi nepriznal. Krajský súd v poradí prvým rozsudkom rozsudok súdu prvej inštancie potvrdil.

1.2. Na základe dovolania žalobcu Najvyšší súd Slovenskej republiky uznesením pod sp. zn. 1Cdo/57/2023 zo dňa 30. apríla 2024 v spojení s opravným uznesením sp. zn. 1Cdo/57/2023 zo dňa 23. júla 2024 rozsudok odvolacieho súdu zo dňa 08. septembra 2022 zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie z dôvodu zistenej vady podľa § 420 písm. f) CSP. Dovolací súd vytkol odvolaciemu súdu, že odvolací súd sa nevenoval podstatným odvolacím námietkam žalobcu, na tieto nebolo relevantným spôsobom odpovedané.

2. Následne Krajský súd v Nitre svojím v poradí druhým rozsudkom napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie v napadnutých výrokoch I., II. a IV. potvrdil. Výrok III. odvolací súd zmenil tak, že žalobca je povinný zaplatiť náhradu trov konania štátu za vyplatenú znaleckú odmenu v sume 1.015,34 eura na účet súdu prvej inštancie. Žalovanej v rade 1/ priznal voči žalobcovi náhradu trov oboch odvolacích konaní v rozsahu 100 %, žalovaným 2/ až 8/ nárok na náhradu oboch odvolacích konaní voči žalobcovi nepriznal. Žalobcovi priznal proti žalovaným 1/ až 8/ nárok na náhradu trov dovolacieho konania v rozsahu 100 %.

2.1. Odvolací súd dospel k záveru, že rozsudok súdu prvej inštancie bolo potrebné v napadnutých výrokoch I., II. a IV. (išlo o závislý výrok, ktorý samotný právoplatnosť nadobudnúť nemohol) podľa ust. § 387 ods. 1 CSP potvrdiť ako rozhodnutie (vo výrokoch) vecne správne, pričom súčasne v zmysle ust. § 396 a § 255 CSP o trovách dovolacieho konania, resp. konaní rozhodol tak, že priznal ich náhradu žalovanej v 1. rade proti žalobcovi v rozsahu 100 %, keď o výške bude konať a rozhodovať súd prvej inštancie, pričom žalovaným v 2. - 8. rade nárok na ich náhradu (proti žalobcovi) nepriznal, keďže títo žalovaní si nárok proti žalobcovi neuplatňovali rovnako ako on voči ním. Čo sa týka výroku III., tento odvolací súd v zmysle ust. § 388 CSP zmenil (tak, ako to je uvedené vo výrokovej časti tohto rozhodnutia) z dôvodu, že súd prvej inštancie uložil žalobcovi povinnosť hradiť trovy štátu priamo na účet znalkyne, avšak znalkyňu ustanovil súd prvej inštancie (ako orgán štátu) a teda právny vzťah ohľadom vyplatenia znalkyne vznikol medzi týmito subjektmi, s následným nárokom štátu voči neúspešnej strane sporu, keď k reálnemu vyplateniu znalkyne z rozpočtových prostriedkov súdu/štátu došlo. Pri neúspechu žalobcu v spore a vôbec v jeho pôvodnej argumentácii o nepodpísaní závetu porúčiteľom mal odvolací súd zhodne so súdom prvej inštancie za to, že trovy štátu prináleží znášať žalobcovi. Žalobcovi však ako procesne úspešnej strane dovolacieho konania priznal proti všetkým žalovaným nárok na náhradu trov dovolacieho konania.

2.2. V danej veci bolo predmetom konania určenie neplatnosti právneho úkonu - závetu porúčiteľa U. A. spísaného dňa 02. 02. 2009 (v žalobe ako aj v rozsudku niekedy omylom uvádzaný dátum aj 02. 02. 2019) v advokátskej kancelárii U. U. S., na podanie ktorej žaloby boli odkázaní dedičia v dedičskom konaní, keď žalobca dôvody neplatnosti uvedeného právneho úkonu porúčiteľa videl v tom, že tento právny úkon nezodpovedá vôli porúčiteľa, že nie je ním podpísaný, že je daná nejasnosť dňa spisania a podpísania závetu, že je daná nejasnosť vyhlásenia porúčiteľa pred svedkami o tom, že závet obsahuje jeho poslednú vôľu (v zmysle § 476b OZ) a že predložený závet je neurčitý a nezrozumiteľný v jeho podstatnej obsahovej náležitosti, a to vo vymedzení majetku porúčiteľa - či ním má byť majetok patriaci porúčiteľovi ku dňu smrti, alebo ku dňu spisania závetu. Po vyhotovení znaleckého posudku v priebehu sporu žalobca od tvrdenia, že porúčiteľ závet vlastnoručne nepodpísal ustúpil, žalovaná v 1. rade závet považovala za zákonný, žalovaní v 2. - 8. rade v podstate s podanou žalobou súhlasili. Súd prvej inštancie podanú žalobu zamietol, keď poukázal na potvrdenie pravosti podpisu porúčiteľa vypracovaným znaleckým posudkom znalkyne z odboru písmoznactva - ručné písmo, keď považoval závet, čo do vymedzenia majetku za jednoznačný v tom, že rozsahom a predmetom závetu je hnutelný a nehnuteľný majetok, ktorý porúčiteľ vlastnil ku dňu svojej smrti, keďže v závete rozsah majetku inou formou vymedzený nebol, a že vyslovenie vôle porúčiteľa pred svedkami o tom, že závet obsahuje jeho vôľu učinil porúčiteľ formou svojho podpisu na predmetnom závete, keď o tomto podali aj svoje svedectvo označené osoby svedkýň. V podanom odvolaní žalobca uviedol štyri odvolacie dôvody a to, že porúčiteľ pred dvomi svedkami súčasne prítomnými výslovne neprejavil, že listina (závetu) obsahuje jeho poslednú vôľu, že svedkovia si neoverovali totožnosť porúčiteľa, že súd prvej inštancie sa s jeho námietkami o neurčitosti spornej listiny (ohľadom jednoznačného vymedzenia majetku) náležite nevysporiadal a že s jeho námietkou týkajúcou sa neurčitosti vymedzenia dňa, mesiaca a roku podpísania závetu sa nezaoberal vôbec.

2.3. Odvolací súd vo veci samej a trov strán sporu v celom rozsahu sa stotožnil s odôvodnením napadnutého rozhodnutia, v zmysle ust. § 387 ods. 2 CSP, preto sa v odôvodnení svojho rozhodnutia obmedzuje len na skonštatovanie správnosti dôvodov napadnutého rozhodnutia, keď na zdôraznenie jeho správnosti s ohľadom na odvolacie dôvody a na pokyny dovolacieho súdu uvádza nasledovné.

2.4. Čo sa týka argumentácie k nenaplneniu zákonných podmienok ust. § 476b OZ a teda k tomu, že porúčiteľ pred dvomi svedkami súčasne prítomnými výslovne neprejavil, že listina obsahuje jeho poslednú vôľu (keďže podľa žalobcu samotné podpísanie závetu porúčiteľom v prítomnosti dvoch

svedkov nepostačuje) odvolací súd poukazuje na to, že aj podľa jeho názoru slovné spojenie v zákone o potrebe „výslovného prejavenia“ poručiťľa (že listina obsahuje jeho poslednú vôľu) pred dvoma súčasne prítomnými svedkami neznamená to, že musí ísť doslovne o výlučne slovné prehlásenie poručiťľa, zákon hovorí o prejavení vôle a teda je podstatné len to, že slovo výslovne (prejaviť) treba vykladať (aj podľa synonymického slovníka slovenčiny) v kontexte, že sa musí jednať o zreteľné, jasné, zjavné, jednoznačne vyjadrené vôle poručiťľa, teda, že prejav vôle má iba jeden zmysel/význam. Nezáleží tiež na poradí naplnenia zákonných požiadaviek, ak sa naplnili v bezprostrednej časovej súvislosti. Uvedené prejavenie vôle poručiťľa pred svedkami má pre tieto osoby (svedkov) slúžiť k tomu, aby nadobudli presvedčenie a mohli potvrdiť, že ide o poručiťľovu pravú závet, v prípade, ak sa po jeho smrti objavia pochybnosti o tom, či závet naozaj poslednú vôľu poručiťľa obsahuje. Z uvedeného zákonného ustanovenia teda nevyplýva potreba výlučne slovného prejavu poručiťľa o tom, že listina obsahuje jeho poslednú vôľu, potrebné je, aby tento prejav nevzbudzoval pred svedkami pochybnosť o tom, že listina závetu poslednú vôľu poručiťľa obsahuje (svedkyne o tom žiadnu pochybnosť nemali, čo preferuje prioritu výkladu úkonu z jeho písomného prejavu smerujúceho k zachovaniu jeho účinkov), keď svedok nemusí ani poznať obsah poslednej vôle poručiťľa. Zákon nestanovuje potrebu tohto prejavu vôle výlučne v slovnej podobe, uvádza len, že má ísť o výslovný prejav, keď výslovné právne úkony možno urobiť ústne v ľudskej reči alebo tiež písomne, keď v tomto prípade zákon nepredpisuje (nešpecifikuje) žiadnu formu tohto výslovného právneho úkonu poručiťľa. Pojem výslovne prejaviť preto treba chápať v kontexte (len) potreby prejavu jednoznačným, pochybnosti nevzbudzujúcim spôsobom, že závet obsahuje jeho poslednú vôľu, teda prejav poručiťľa je potvrdením skutočností, že listina svedkom k podpisu predložená je jeho poslednou vôľou. Podpis listiny a jej odovzdanie na podpis aj ostatným súčasne prítomným/svedkom/ je, v kontexte aj bezprostredne predchádzajúceho uvedenia predmetu tohto úkonu jeho vyhotoviteľom/advokátkou/ a nevyjadrenia akýchkoľvek výhrad zo strany konajúcej /a obsah úkonu poznajúcej/ osoby, obvyklým znamením prejavu súhlasu/súhlasného prejavu vôle/ a v kontexte celého predchádzajúceho konania poručiťľa tiež výsledným písomným a zároveň jednoznačným, pochybnosti nevzbudzujúcim spôsobom prejavu poručiťľa o /pravosti/ jeho v záвете obsiahnutej poslednej vôle poručiťľa voči svedkom, keď podpis svedkov na listine závetu sa považuje za dostatočný dôkaz, že sa uvedený prejav poručiťľa voči ním stal a že nemali o ňom žiadne pochybnosti. Uvedený výklad zodpovedá aj výkladu NS SR v rozhodnutí sp. zn. 4Cdo/93/2009 (R 33/2014) v odseku 10. jeho odôvodnenia/ „výslovný prejav poručiťľa o tom, že listina obsahuje jeho poslednú vôľu, môže byť urobený ústne, písomne, prípadne aj iným jednoznačným, nesporným a pochybnosti nevzbudzujúcim spôsobom“, na čom nič nemení ani to, že právna veta uvedeného judikátu sa zaoberá otázkou závetu pozostávajúceho z viacerých listín. Uvedenú vetu/názor uvádzajú aj komentáre k OZ II/ C. H. Beck, 2. vydanie z roku 2019, s. 1804, J. Bajánková, resp. Eurokódex, I. Fekete/. Z právnych viet rozhodnutia NS ČR 21Cdo/2704/2017 a aj ďalších jemu predchádzajúcich /a až v podanom odvolaní označeným/ rozhodnutí NS ČR - uvádzajúcich „Zákon predpisuje len to, aby poručiťľ prejavil vôľu výslovne a nie len konkludentne/mlčky/. Požiadavke zákona zodpovedá použitie akýchkoľvek slovných výrazov, poprípade tiež aj obvyklých znamení, ktorými poručiťľ pred dvoma svedkami súčasne prítomnými prejaví spôsobom nevzbudzujúcim pochybnosti to, že listina obsahuje jeho poslednú vôľu.“ - rovnako nevyplýva nemožnosť prejavu poslednej vôle poručiťľa/voči/ svedkom inak ako slovné /použitím akýchkoľvek slovných výrazov, nie len určitých slov či formulácie/, keď zdôrazňujú pre účely vyhodnotenia naplnenia zákonných podmienok v konaní poručiťľa predovšetkým to, aby svedkovia závetu nemali žiadne pochybnosti o tom, že poručiťľ v listine/závetu/ uviedol poslednú vôľu/teda, že ide o závet/ a v záвете skutočne vyjadruje svoju poslednú vôľu.

2.5. Čo sa týka námietky neurčitosti spornej listiny, čo do jednoznačného ne/vymedzenia majetku, ktorý mal byť predmetom závetu mal odvolací súd za to, že už z pojmovej podstaty tohto právneho úkonu ako úkonu pre prípad /s účinkami ku dňu/ smrti platí to, že v prípade absencie iného vymedzenia (teda absencie osobitného ustanovenia rozsah majetku tvoriaceho predmet závetu, oproti celkovému majetku poručiťľa, konkrétne zužujúceho/vylučujúceho) je predmetom závetu vždy celý = „všetok“ majetok vlastnený poručiťľom ku dňu jeho smrti, a nie teda len majetok poručiťľa vlastnený ním už/len/ v čase zriadenia závetu.

2.6. Čo sa týka námietky neurčitosti vymedzenia dňa, mesiaca a roku podpisania závetu odvolací súd poukazuje na to, že závet jednoznačne uvádza, kedy (čas - dátum) a kde ho poručiťľ podpísal, keď z formulácie nad podpismi svedkýň ako aj z ich výpovedí vyplýva, že bol podpisovaný poručiťľom i

svedkyňami v jeden deň ,čo konkrétne vyplýva z použitého slova „dnes“ ako označenia dňa konania poručiťa pred svedkami, teda potvrdenia dňa (konania všetkých osôb) totožného s dátumom pri podpise poručiťa. Čo sa týka námietky neoverenia totožnosti poručiťa svedkami poukazuje odvolací súd na to, že takáto osobná povinnosť pre svedkov (pred ich podpisom) nie je zákonom osobitne upravená/vyžadovaná, pričom svedkovia mali dôveru v správnosť overenia vyhotoviteľom a podpisom uvedeného poručiťa. Treba tiež prihliadnuť na celkový kontext/okolnosti spísania - vyhotovenia závetu v advokátskej kancelárii U. S. konajúcej pri vyhotovení v prospech poručiťa, na jednoduchosť textu závetu a na jednoduchosť naloženia s majetkom (všetok žalovanej v 1. rade), ako aj na to, že totožnosť poručiťa overila a svedkom potvrdila advokátka (správnosť tohto overenia pre aj znalecky preukázanú pravosť podpisu poručiťa spochybníť nemožno), ktorá aj v prítomnosti poručiťa a svedkov slovné uviedla predmet podpisovaného (písomného) právneho úkonu, pričom tiež na listinu závetu pripojila svoj podpis. Rovnako nemožno neprihliadnuť k tomu, že obe svedkyne závetu si na tento konkrétny - predmetný závet poručiťa nepamätali, teda nemohli /preto/ ani nad akúkoľvek pochybnosť - vierohodne ani poprieť (vyvrátiť či odvolať) skutočnosti písomne zaznamenané v predmetnom závete, teda, že skutočnosti uvedené v písomnom závete, potvrdzované ich podpismi svedkov, sa na 100 % nestali tak, ako boli zapísané a nimi písomne (podpisom) potvrdené. Za preukázané preto odvolací súd považoval to, čo vyplývalo z písomnej závetu (viď bod 5.3. odôvodnenia), teda, že poručiťel výslovne - slovné prejavil to, že listina závetu obsahuje jeho poslednú vôľu.

3. Proti predmetnému rozsudku podal žalobca dovolanie. Dovolanie podal z dôvodov podľa § 420 písm. f) a § 421 ods. 1 písm. b) CSP. Podľa názoru žalobcu vo vzťahu k dovolaciemu dôvodu podľa § 420 písm. f) CSP v rozhodnutí odvolacieho súdu opätovne absentuje uvedenie jasných a zrozumiteľných odpovedí na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany, ktoré žalobca uplatnil v podanom odvolaní. Žalobca nedostal odpovede vo vzťahu k rozhodnutiam Najvyššieho súdu Českej republiky - 21Cdo/2704/2017, 21Cdo/2346/2011, 21Cdo/1706/2018, ktoré sú relevantné pri námietke, že svedkyne si neoverovali totožnosť poručiťa, hoci tieto rozhodnutia potvrdzujú správnosť žalobcovho výkladu aplikácie § 476b Občianskeho zákonníka. Podľa žalobcu vo všeobecnosti možno súhlasiť s tým, že zo zákona nevyplýva nemožnosť prejavenia poslednej vôle poručiťa (voči) svedkom inak ako slovné, stále sa však musí jednať o výslovný prejav. Zo spornej listiny, ale nevyplýva, akým konkrétnym spôsobom mal poručiťel výslovne prejavíť, že listina obsahuje jeho poslednú vôľu. Takýto výslovný prejav nevedeli popísať počas svojich výsluchoch ani svedkyne, keď v podstate tvrdili, že okrem predstavenia danej osoby a podpisu listiny neboli svedkom žiadnych ďalších úkonov. Odvolací súd s výnimkou podpisu spornej listiny, taktiež nešpecifikoval pri výklade a aplikácii § 467b Občianskeho zákonníka žiadny výslovný prejav poručiťa, ktorým by poručiťel tvrdil, že listina obsahuje jeho poslednú vôľu. Sám v bode 17. súd uvádza, že zákon predpisuje len to, aby poručiťel prejavil vôľu výslovne a nielen konkludentne - mlčky. Nevyjadrenie akýchkoľvek výhrad strany konajúcej osoby, t.j. jej mlčanie však je len konkludentný prejav a nie prejav výslovný.

3.1. Žalobca vo vzťahu k § 421 ods. 1 písm. b) CSP považuje za podstatnú otázku výkladu § 476b Občianskeho zákonníka. Súd prvej inštancie dané zákonné ustanovenie vykladal spôsobom, že už samotným podpísaním závetu v prítomnosti oboch svedkýň poručiťel prejavuje svoju vôľu, že závet obsahuje jeho poslednú vôľu. Odvolací súd v bode 17. odôvodnenia danú argumentáciu rozšíril. Podľa žalobcu len samotné podpísanie závetu poručiťelom z vyššie uvedených okolností nepostačuje na splnenie zákonnej podmienky, aby poručiťel pred svedkami výslovne prejavil, že závet obsahuje jeho poslednú vôľu. V prípade alografného závetu nie je úlohou svedkov potvrdiť iba to, že závet vlastnoručne podpísal poručiťel. Úlohou svedkov je potvrdiť aj tú skutočnosť, že poručiťel v ich prítomnosti výslovne prejavil, že listina obsahuje jeho poslednú vôľu, čo v tejto veci splnené nebolo. Rovnako ani ďalšie úkony konané treťou osobou - advokátom a nie poručiťelom nie sú dôkazom o splnení podmienky výslovného prejavu poručiťa, že listina obsahuje jeho poslednú vôľu. Zo spornej listiny nevyplýva, akým konkrétnym spôsobom mal poručiťel výslovne prejavíť, že listina obsahuje jeho poslednú vôľu. Takýto výslovný prejav nevedeli popísať počas svojich výsluchov ani svedkyne na pojednávaní. Podmienky vyplývajúce z § 476b Občianskeho zákonníka nepochybne musia byť splnené kumulatívne, t.j. musí závet poručiťel vlastnou rukou podpísať a pred dvoma svedkami súčasne prítomnými výslovne prejavíť, že listina obsahuje jeho poslednú vôľu. Správny výklad by mal znieť, že úkony z ktorých sa vyvodzuje splnenie podmienky výslovne prejavíť, že listina obsahuje jeho poslednú

vôľu musí robiť priamo poručiteľ a to výslovným spôsobom, nie iba konkludentne, pričom nepostačuje, ak tieto úkony robí tretia osoba hoc aj v prítomnosti poručiteľa. Pokiaľ odvolací súd poukazoval na rozhodnutie pod R 33/2014, podľa názoru žalobcu toto rozhodnutie nepredstavuje ustálenú rozhodovaciu prax. Toto rozhodnutie sa venuje právnej otázke technickej jednoty závetu. Ďalej v tomto smere podporne poukázal na rozhodnutia Najvyššieho súdu Českej republiky sp. zn. 21Cdo/2704/2017. Správny výklad ustanovenia § 476b Občianskeho zákonníka by podľa názoru žalobcu mal byť taký, že svedkovia musia osobu poručiteľa buď osobne poznať alebo si vierohodným spôsobom overiť jeho totožnosť. Zároveň tiež poukázal na rozhodnutie Najvyššieho súdu ČR sp. zn. 21Cdo/1706/2018.

3.2. Vzhľadom na uvedené žiadal, aby dovolací súd napadnutý rozsudok krajského súdu v napadnutej časti zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie, zároveň si uplatnil náhradu trov dovolacieho konania.

4. Žalovaná 1/ podala písomné vyjadrenie k dovolaniu. Dovolanie považovala za nedôvodné a navrhla ho zamietnuť. Podľa názoru žalovanej 1/ sú všetky relevantné právne otázky v tejto veci riadne zodpovedané a odôvodnené. Podľa nej poručiteľ jasne a bez akýchkoľvek pochybností prejavil svoju poslednú vôľu pred prítomnými svedkami. Vyplyva to nielen zo samotného textu závetu, s ktorým boli svedkovia oboznámení a ktorí aj dosvedčili a potvrdili aj svojim podpisom.

5. Žalovaní 2/ až 8/ sa k dovolaniu písomne nevyjadrili.

6. Najvyšší súd ako súd dovolací (§ 35 CSP), po zistení, že dovolanie podala včas strana sporu, v ktorej neprospech bolo rozhodnutie vydané (§ 427 ods. 1 CSP), zastúpená advokátom (§ 429 ods. 1 CSP), bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 443 CSP), dospel k záveru, že dovolanie žalobcu je dôvodné.

Dovolanie vo vzťahu k § 420 písm. f) CSP

7. Žalobca ako vadu zmätočnosti v zmysle § 420 písm. f) CSP opätovne vytýkal nedostatočné odôvodnenie napadnutého rozhodnutia až jeho arbitrárnosť s poukazom na predchádzajúce závery vyplývajúce zo zrušujúceho uznesenia NS SR sp. zn. 1Cdo/57/2023, nevysporiadaním sa s odvolacími námietkami vo vzťahu k špecifikovaným rozhodnutiam NS ČR a z nich plynúcich záverov, odvolací súd nedal jasné a zrozumiteľné odpovede na všetky právne a skutkovo relevantné otázky v súvislosti s prejednávanou vecou. V rámci tejto vady zmätočnosti tiež uvádzal, že podľa neho svedkyne vypočuté v konaní F.. Y. S. a H. Š. svojimi výpoveďami vyvrátili, že by poručiteľ v ich prítomnosti zákonným spôsobom prejavil, že listina obsahuje jeho poslednú vôľu (bod 14. dovolania), t.j. namietal aj proces dokazovania, resp. jeho nesprávne vyhodnotenie.

7.1. Podľa § 420 písm. f) CSP dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

7.2. Judikatúrou konkretizovaný obsah práva na spravodlivý proces podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) je veľmi pestrý. Procesné elementy tohto práva zdôrazňujú „stanovený postup“, teda dodržanie procesných pravidiel v konaní ako celku pred všeobecným súdom. Nezávislosť jeho rozhodovania sa uskutočňuje v ústavnom a zákonnom procesnoprávnom a hmotnoprávnom rámci. Jedným z takýchto princípov, predstavujúcim súčasť práva na riadny proces, vylučujúcim svojvôľu pri rozhodovaní, je i povinnosť súdu svoje rozhodnutie odôvodniť spôsobom zakotveným v ustanovení § 220 ods. 2 a 3 CSP. Z odôvodnenia musí vyplývať vzťah medzi skutkovými zisteniami a úvahami pri hodnotení dôkazov na strane jednej a právnymi závermi na strane druhej. V prípade, kedy sú právne závery súdu v extrémnom nesúlade s vykonanými skutkovými zisteniami alebo z nich v žiadnej možnej interpretácii odôvodnenia súdneho rozhodnutia nevyplývajú, alebo ignorujú kogentnú normu, či popierajú všeobecne akceptované chápanie dotknutého právneho inštitútu, treba také rozhodnutie považovať za stojace v rozpore s čl. 46 ods. 1 ústavy, ako i čl. 1 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru.

7.3. Porušenie práva na spravodlivý (riadny) proces nie je však možné vykladať tak, že by sa dovolateľovi garantoval úspech v konaní, či sa zaručovalo právo na rozhodnutie zodpovedajúce jeho predstavám. Obsahom tohto ústavou a dohovorom zaručeného práva je zaistenie práva na spravodlivé

(riadne) súdne konanie, v ktorom sa uplatnia všetky zásady súdneho rozhodovania v súlade so zákonmi a pri aplikácii ústavných princípov. Okolnosť, že dovolateľ so závermi či názormi odvolacieho súdu nesúhlasí, nemôže sama osebe založiť dôvodnosť dovolania.

7.4. Pojem „právo na spravodlivý proces“ teda podľa názoru najvyššieho súdu zahŕňa nielen „postup súdu“ ako jeho „faktickú“ činnosť, ale (najmä) aj nesprávne súdne rozhodnutie, v dôsledku ktorého nemohol účastník konania (dovolateľ) uplatniť svoje práva pred okresným i krajským súdom. Predovšetkým súdnym rozhodnutím je takmer výlučne determinované právo na spravodlivý proces, lebo ním sa súdne konanie ako celok končí. Niet preto žiadneho dôvodu pre všeobecný záver, že by malo byť z tohto pojmu (právo na spravodlivý proces) vylučované rozhodnutie súdu, ktorým sa završuje (resp. končí) celé konanie (porov. nálezy Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. I. ÚS 105/06, III. ÚS 330/2013 a pod.).

7.5. Podľa posledne citovaného nálezu ústavného súdu (III. ÚS 330/2013) súčasťou obsahu základného práva na spravodlivý proces podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru je aj právo účastníka konania na také odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré odborne, jasne a zrozumiteľne dáva odpovede na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom žiadanej súdnej ochrany. Otázku, či súd splnil svoju povinnosť riadne a právne správne odôvodniť svoje rozhodnutie, možno posúdiť len so zreteľom na okolnosti prípadu.

7.6. Podľa tohto výkladu nie je - logicky vzaté - prípustnosť dovolania podľa § 420 písm. f) CSP závislá na jeho dôvodnosti, totiž až na tom, keď „vyjde najavo“ (ne)správnosť dovolateľovho tvrdenia o existencii dôvodu zmätočnosti vo forme porušenia práva na spravodlivý proces. To však môže vyjsť najavo iba vtedy (či až vtedy), ak dovolací súd vecne preskúma tvrdenie dovolateľa o porušení tohto práva, o tvrdenom dôvode porušenia práva na spravodlivý proces vydá svoje fiktívne rozhodnutie, ktorým buď dovolanie rozsudkom zamietne (vtedy je dovolanie neprípustné), ak je napadnuté rozhodnutie správne, alebo napadnuté rozhodnutie zruší (vtedy je dovolanie prípustné a zároveň aj dôvodné).

7.7. Citované ustanovenie zakladá prípustnosť a zároveň dôvodnosť dovolania v tých prípadoch, v ktorých miera porušenia procesných práv strany nadobudla intenzitu porušenia jej práva na spravodlivý proces. Pod porušením práva na spravodlivý proces v zmysle tohto ustanovenia treba rozumieť nesprávny procesný postup súdu spočívajúci predovšetkým v zjavnom porušení kogentných procesných ustanovení, ktoré sa vymyká nielen zákonnému, ale aj ústavnému procesnoprávnemu rámcu, a ktoré tak zároveň znamená aj porušenie ústavne zaručených procesných práv spojených s uplatnením súdnej ochrany práva. Za znemožnenie strane uskutočňovať jej patriace procesné práva v takej miere, že dochádza k porušeniu práva na spravodlivý proces v zmysle § 420 písm. f) CSP, treba považovať aj taký postup súdu, ktorým sa strane odmieta možnosť domáhať sa svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a ktorým dochádza k odmietnutiu spravodlivosti (*denegatio iustitiae*), keď súdom prijaté závery nemajú svoj racionálny základ v interpretácii príslušných ustanovení právnych predpisov a teda sú svojvoľné a neudržateľné a keď rozhodnutie súdu neobsahuje žiadne dôvody alebo ak v ňom absentuje zásadné vysvetlenie dôvodov podstatných pre rozhodnutie vo veci, prípadne, ak argumentácia obsiahnutá v odôvodnení rozhodnutia je natoľko vnútorne rozporná, že rozhodnutie ako celok je nepresvedčivé.

7.8. Ustálená judikatúra Európskeho súdu pre ľudské práva (ESLP) uvádza, že súdy musia v rozsudkoch jasne a zrozumiteľne uviesť dôvody, na ktorých založili svoje rozhodnutia, že súdy sa musia zaoberať najdôležitejšími argumentami vznesenými stranami sporu a uviesť dôvody pre prijatie alebo odmietnutie týchto argumentov, a že nedodržanie týchto požiadaviek je nezlučiteľné s ideou práva na spravodlivý proces (pozri napr. *Garcia Ruiz v. Španielsko*, *Vétrenko v. Moldavsko*, *Kraska v. Švajčiarsko*).

8. Čo sa týka žalobcovej námietky nedostatku dôvodov napadnutého rozhodnutia, odvolací súd sa s námietkou aplikácie špecifikovaných rozhodnutí NS ČR vysporiadal v bode 17. odôvodnenia: ... „Uvedený výklad zodpovedá aj výkladu NS SR v rozhodnutí sp. zn. 4Cdo/93/2009 (R 33/2014) v odseku 10. jeho odôvodnenia/ „výslovný prejav poručiteľa o tom, že listina obsahuje jeho poslednú vôľu, môže byť urobený ústne, písomne, prípadne aj iným jednoznačným, nesporným a pochybnosti nevzbudzujúcim spôsobom“, na čom nič nemení ani to, že právna veta uvedeného judikátu sa zaoberá otázkou závetu pozostávajúceho z viacerých listín. Uvedenú vetu/názor uvádzajú aj komentáre k OZ

II/C.H.Beck,2.vydanie z 2019,s.1804,J.Bajánková, resp. Eurokodex, I.Fekete/. Z právnych viet rozhodnutia NS ČR 21Cdo/2704/2017 a aj ďalších jemu predchádzajúcich /a až v podanom odvolaní označeným/ rozhodnutí NS ČR - uvádzajúcich „Zákon predpisuje len to, aby poručiteľ prejavil vôľu výslovne a nie len konkludentne/mlčky/. Požiadavke zákona zodpovedá použitie akýchkoľvek slovných výrazov, poprípade tiež aj obvyklých znamení, ktorými poručiteľ pred dvoma svedkami súčasne prítomnými prejaví spôsobom nevzbudzujúcim pochybnosti to, že listina obsahuje jeho poslednú vôľu.“- rovnako nevyplýva nemožnosť prejavenia poslednej vôle poručiteľa/voči/ svedkom inak ako slovne /použitím akýchkoľvek slovných výrazov, nie len určitých slov či formulácie/, keď zdôrazňujú pre účely vyhodnotenia naplnenia zákonných podmienok v konaní poručiteľa predovšetkým to, aby svedkovia závetu nemali žiadne pochybnosti o tom, že poručiteľ v listine/závete/ uviedol poslednú vôľu/teda, že ide o závet/ a v závete skutočne vyjadruje svoju poslednú vôľu.“ Aj keď len stručne, ale pre účely daného rozhodnutia postačujúco.

8.1. Vo vzťahu k dielšej námietke žalobcu, ktorá smeruje k hodnoteniu dokazovania (jeho nesprávnemu vyhodnoteniu zo strany súdov, bod 14. dovolania), dovolací súd všeobecne udáva, že právo na spravodlivý proces je okrem iného naplnené tým, že súdy po vykonaní dôkazov a ich vyhodnotení zistia skutkový stav a po výklade a použití relevantných právnych noriem rozhodnú tak, že ich skutkové a právne závery nie sú svojvoľné, neudržateľné alebo, že boli prijaté v zrejmom omyle konajúcich súdov, ktorý by poprel zmysel a podstatu práva na spravodlivý proces (IV. ÚS 252/04).

8.2. K porušeniu tohto práva tak môže dôjsť aj tým, že zistenie skutkového stavu je prima facie natoľko chybné (svojvoľné), že by k nemu súd pri rešpektovaní základných zásad hodnotenia vykonaných dôkazov nemohol nikdy dospieť - ide o tzv. extrémny rozpor medzi vykonanými dôkazmi a z nich urobenými skutkovými zisteniami (porov. I. ÚS 6/2018), alebo tým, že prijaté právne závery sú v extrémnom nesúlade s vykonanými skutkovými zisteniami, resp. že z nich v žiadnej možnej interpretácii súdneho rozhodnutia nevyplývajú (porov. I. ÚS 243/07).

8.3. Z judikatúry ústavného súdu tiež vyplýva, že preskúmanie logickej, funkčnej a teleologickej konzistentnosti hodnotenia dôkazov je súčasťou posudzovania práva na spravodlivý proces. V tomto kontexte je preto hodnotenie dôkazov preskúmateľné. V opačnom prípade by skutkové závery ostali nedotknuteľné tak, ako ich uzavrel krajský súd. Zásada viazanosti zisteným skutkovým stavom (§ 442 CSP) neznamena, že najvyšší súd je viazaný takou interpretáciou dôkazu, ktorá v sebe obsahuje ničím nepodloženú účelovo vytvorenú domnienku, ktorej jediným cieľom je vylúčiť danosť nároku. Rovnako túto zásadu nemožno interpretovať ako nemožnosť najvyššieho súdu reagovať na zjavný, ničím neodôvodnený, a preto arbitrárny skutkový omyl. Povinnosťou najvyššieho súdu je v takom prípade pristúpiť k preskúmaniu práva na spravodlivý proces z hľadiska arbitrárnosti vyvođeného skutkového záveru z dôkazu, z ktorého bol vyvođený opačný záver, ako z neho v skutočnosti vyplýva (III. ÚS 104/2022).

8.4. V takýchto prípadoch podstatou dovolacieho prieskumu nie je prehodnocovanie skutkového stavu dovolacím súdom, ale kontrola postupu súdov oboch nižších inštancií pri procese jeho zisťovania a vyhodnocovania. Otázka, či súd pri zisťovaní skutkového stavu rešpektoval ústavno-procesné zásady (ako napr. zákaz tzv. deformácie dôkazu, či opomenutého dôkazu, zásadu rovnosti zbraní, priamosti, voľného hodnotenia dôkazov), je otázkou procesnoprávnou, ktorá ako taká môže byť prezentovaná dovolaciemu súdu v podanom dovolaní ako prípustný a dovolený dovolací dôvod podľa ustanovenia § 420 písm. f) CSP. Zároveň je potrebné dodať, že nesprávne zistenie skutkového stavu veci má totiž, ak súd aplikuje dôkladne hmotné právo, vždy vplyv na nesprávne právne posúdenie skutku, a preto takéto chybné rozhodnutie súdu súčasne spočíva aj v nesprávnom právnom posúdení veci (porov. I. ÚS 6/2018, 4Cdo/88/2019).

8.5. Posudzujúc uvedené námietky žalobcu dovolací súd považuje za potrebné pripomenúť pre spor podstatné právne východiská vyplývajúce z hmotnoprávnej úpravy alografného závetu podľa § 476b OZ spolu s uvedením odbornej literatúry (aj tej českej vzhľadom na zhodnosť právnej úpravy do prijatia nového Občianskeho zákonníka od 01. 01. 2014) zaoberajúcou sa výkladom § 476b OZ.

8.6. Podľa § 476b OZ závet, ktorý poručiteľ nenapísal vlastnou rukou, musí vlastnou rukou podpísať a pred dvoma svedkami súčasne prítomnými výslovne prejsť, že listina obsahuje jeho poslednú vôľu. Svedkovia sa musia na závet podpísať.

8.7. „Alografný závet je formou súkromného závetu, ktorý poručiteľ nenapísal vlastnou rukou. Závet

môže napísať ktokoľvek mechanicky alebo ho môže napísať vlastnou rukou iná osoba. Závetca musí takýto závet vlastnoručne podpísať a pred dvoma súčasne prítomnými svedkami vyhlásiť v jazyku, ktorému obaja svedkovia rozumejú, že listina obsahuje jeho poslednú vôľu. Svedkovia nemusia poznať obsah závetu a nemusia byť prítomní pri samotnom spísaní závetu. Nemusia byť ani prítomní pri podpise závetu poručiťom. Ich prítomnosť, a to súčasnú, vyžaduje zákon iba pri výslovnom prejave poručiťom, že listina obsahuje jeho poslednú vôľu, pričom v bezprostrednej nadväznosti na tento prejav poručiťom musia listinu podpísať. Výslovný prejav vôle poručiťom o tom, že listina obsahuje jeho poslednú vôľu, môže byť urobený ústne, písomne, prípadne aj iným jednoznačným, nesporným a pochybnosti nevzbudzujúcim spôsobom. Pre platnosť závetu nie je nevyhnutné, aby bolo priamo v jeho texte uvedené, že poručiťom pred oboma svedkami súčasne prítomnými výslovne prejavil, že listina obsahuje jeho poslednú vôľu. Rozhodujúce je, či sa tak fakticky stalo. Práve svedkovia závetu sú povolaní na to, aby o tom podali svedectvo. Svojím podpisom majú potvrdiť, že poručiťom pred nimi vyhlásil, že predmetná listina obsahuje jeho poslednú vôľu. Svedkovia musia byť vopred informovaní o tejto úlohe. Svedkom nemôže byť osoba, ktorá bola iba prítomná pri tomto úkone. Svedkovia sa musia na závet podpísať. Zo znenia § 476b však nevyplýva záväzná porada, v akom musia byť tieto náležitosti splnené. Na platnosť alografného závetu stačí, ak požadované náležitosti boli splnené v bezprostrednej časovej súvislosti tak, že sa javia ako jednotný úkon. Dôvodom neplatnosti závetu potom nemôže byť skutočnosť, že svedkovia podpísali závet skôr ako poručiťom, resp. že poručiťom závet podpísal a až následne prejavil, že listina obsahuje jeho poslednú vôľu. Svedkovia totiž osvedčujú len vyhlásenie poručiťom, že listina obsahuje jeho poslednú vôľu, a nie aj obsah tejto listiny alebo podpis poručiťom. Podmienkou platnosti tohto závetu je, že závetca je schopný čítať a písať a je spôsobilý závet podpísať. Pre platnosť závetu nie je nevyhnutné, aby bolo priamo v jeho texte uvedené, že poručiťom pred oboma svedkami súčasne prítomnými výslovne prejavil, že listina obsahuje jeho poslednú vôľu. Rozhodujúce je, či sa tak fakticky stalo. Nestačí však, ak by závetca urobil svoj prejav pred každým svedkom osobitne. Aj pre túto formu závetu sa vyžaduje, aby bol v ňom uvedený deň, mesiac a rok, kedy bol podpísaný. Nezáleží na tom, kto text závetu fakticky napísal. Ak bol text napísaný inou osobou ako závetcom, či už mechanicky alebo vlastnoručne, nejde o pisateľa závetu v zmysle § 476f OZ, pretože pisateľom je iba osoba, ktorá spisovala závet podľa § 476c. Zákon v ustanovení § 476b pojem „pisateľ“ nepoužíva, pretože osoba, ktorá text skutočne vyhotovila, plnila len poručiťomv vôľu. Z týchto dôvodov osoba, ktorá závet spísala, môže byť aj dedič zo závetu, svedok závetu. Na rozdiel od vyhotoviteľa závetu svedkovia závetu musia byť spôsobilí na svedecký úkon podľa § 476e a 476f OZ. Závetní dedičia, dedičia zo zákona a osoby im blízke nemôžu byť svedkovia závetu. Judikatúra dôvodí, že pri týchto osobách nemožno vzhľadom na ich vzťah k poručiťomvmu majetku alebo k tým, ktorým tento majetok môže ako poručiťomv dedičom pripadnúť, predpokladať, že by svoje svedectvo o poručiťomvej poslednej vôli poskytli vždy pravdivo alebo že by ich svedectvo muselo byť vždy a každým pokladané za vierohodné. Ak je alografným závetom povolaná za poručiťomvho dediča právnická osoba, sú nespôsobilými svedkami závetu fyzické osoby, ktoré robia (môžu robiť) za túto právnickú osobu právne úkony, ako aj fyzické osoby, ktoré sú spoločníkmi, členmi alebo zamestnancami tejto právnickej osoby alebo ktoré k nej majú iný podobný vzťah, ak by dôvodne pociťovali ujmu, ktorú by utrpela právnická osoba povolaná za poručiťomvho dediča, ako vlastnú ujmu. (Števček, M., Dulak, A., Bajánková, J., Fečík, M., Sedlačko, F., Tomašovič, M. a kol. Občiansky zákonník II. § 451 - 880. Komentár. 2. vydanie. Praha: C. H. Beck, 2019, dostupné na www.beck-online.sk.)“

8.8. „Z ustanovení § 476b vyplýva, že k tomu, aby alografní záveť byla platným právním úkonem, musí být splněny následující náležitosti: jednak zůstavitel musí záveť podepsat vlastní rukou, jednak zůstavitel musí před dvěma svědky současně přítomnými výslovně projevit, že listina obsahuje jeho poslední vůli, a konečně svědci se musí na záveť podepsat. Ze znění tohoto ustanovení nelze dovozovat, že by určovalo závazným způsobem také pořadí, v jakém musí být tyto náležitosti splněny. Podle ustanovení § 476b postačuje, jestliže se splnily v něm uvedené náležitosti i v jiném pořadí, než se v tomto ustanovení uvádí, stalo-li se tak v bezprostřední časové souvislosti, takže se jednotlivé úkony jeví jako jednotný úkon. Důvodem neplatnosti alografní závěti tedy nemůže být například okolnost, že zůstavitel nejprve před dvěma svědky současně přítomnými výslovně projevil, že listina obsahuje jeho poslední vůli, a bezprostředně poté záveť vlastní rukou podepsal, nebo že svědci nejprve záveť podepsali a bezprostředně poté zůstavitel před nimi (současně přítomnými) výslovně projevil, že listina obsahuje jeho

poslední vůli a pod.

Ze znění ustanovení § 476b nelze rovněž důvodně dovozovat, že by zůstavitel musel před dvěma svědky současně přítomnými projevít, že listina obsahuje jeho poslední vůli, jen použitím určitých slov (vyslovením formule). Zákon zde předepisuje pouze to, aby zůstavitel v tomto směru projev il vůli výslovně, a nikoliv jen konkludentně (mlčky). Požadavku ustanovení § 476b odpovídá použití jakýchkoliv slovních výrazů, popř. i obvyklých znamení, jimiž zůstavitel před dvěma svědky současně přítomnými projeví způsobem nevzbuzujícím pochybnosti to, že listina obsahuje jeho poslední vůli. Je totiž nezbytné, aby ten, kdo byl povolán jako svědek a kdo má z tohoto důvodu allografní závěť podepsat, neměl žádné pochybnosti - bez zřetele na skutečný obsah listiny a případné svědkovy vlastní poznatky a názory o obsahu listiny nebo na to, zda byl seznámen s obsahem závěti - o tom, že zůstavitel v listině uvedl poslední vůli (tedy že jde o závěť), a aby svědek z projevu zůstavitele nepochybně věděl, že zůstavitel v závěti skutečně vyjadřuje svoji poslední vůli (tedy že jde o jeho závěť a že ji činí svobodně a vážně). Svědkové nemusí obsah závěti znát. (Švestka, J., Spáčil, J., Škárková, M., Hulmák, M. a kol. Občanský zákoník I, II, 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, dostupné na www.beck-online.cz)“

8.9. „Závěť allografní je podle českého práva dalším typem soukromných závětí, t.j. zřízených jinak než spolupůsobením úřední osoby, než spolupůsobením notáře. Nevyžaduje se při ní, aby celý její obsah včetně data byl vlastnoručně sepsán zůstavitelem. Podle ustanovení § 476b o. z. závěť, kterou nenapsal zůstavitel vlastní rukou, musí vlastní rukou podepsat a před dvěma svědky současně přítomnými výslovně projevít, že listina obsahuje jeho poslední vůli. Svědci se musí na závěť podepsat.

I v tomto případě jde o výslovný projev vůle v písemné podobě, jenže jeho písařem může být kdokoli, kdo umí psát, a to lhostejno zda rukou, nebo na psacím stroji či počítači. Nevyžaduje se u něho plná způsobilost k právním úkonům. Pisatelem může být i ten, kdo je v závěti povolán za dědice, nemůže však působit jako svědek závěti. Naopak, sám svědek závěti může být i jejím pisatelem. Text závěti může být zůstavitelem diktován nebo sepsán podle jeho pokynů samostatně. I když tato závěť může být sepsána jinak než vlastní rukou zůstavitele, nelze ustoupit od požadavku, aby v ní byl uveden den, měsíc a rok, kdy ji zůstavitel vlastnoručně podepsal.

Pod sankcí neplatnosti se zde vyžaduje současná přítomnost dvou svědků, nikoli při sepisování závěti, ale při výslovném projevu zůstavitele, že listina obsahuje jeho poslední vůli. Zákon zdůrazňuje, že uvedený projev zůstavitele musí být výslovný, což neznamená, že by se tak mělo stát slovy zákona. Požadavek výslovnosti uvedeného projevu by nebyl splněn, kdyby zůstavitel jiným způsobem, i když nevzbuzujícím pochybnosti o tom, co chtěl projevít, dal souhlas najevo, např. pouhým kývnutím hlavy na položenou otázku. Musí se tak stát jedním či více slovy, vždy však v tom smyslu, že listina obsahuje jeho závěť. Nezbytnost účasti svědků při uvedeném zůstavitelově prohlášení slouží k tomu, aby v případě pozdějších pochybností o původnosti závěti mohli stvrdit, k čemu v jejich přítomnosti ze strany zůstavitele došlo. Nevyžaduje se, aby byli seznámeni s obsahem závěti. Musí se však pod text závěti na listinu vlastnoručně podepsat.(...) (Mikeš, J., Muzikář, L., Dědické právo. Praktická příručka. Kompletní pohled na dědění z hlediska hmotněprávního i procesního. 3. aktualizované vydání. Linde Praha, a. s., 2007).“

9. Z obsahu spisu a napadnutého rozhodnutia vyplynulo, že vo veci k preukázaniu naplnenia skutočností uvedených v § 476b OZ súd prvej inštancie vykonal dokazovanie okrem oboznámenia závetu aj výsluchom svedkýň H. Š. a F.. Y. S..

9.1. Odvolací súd v bode 5.7. a 5.8. konštatuje zistenia súdu prvej inštancie: „Z výsluchu svedkyne H. Š., ktorá bola svedkyňou spisania predmetného závetu, čo potvrdila aj vlastnoručným podpisom na ňom súd zistil, že nikdy nebola zamestnaná u advokátky U.. S.. Pracuje ako projektantka a nakoľko majú kanceláriu oproti menovanej advokátke, tak táto viackrát - pokiaľ potrebovala nejakých svedkov - niečo osvedčiť, tak zavolala ju alebo kolegu, oboznámila ich s tým, o čo sa jedná, a keď si to prečítali, tak to podpísali. Svedkyňa uviedla, že na tento konkrétny závet si nepamätá, nakoľko takýchto situácií bolo viac. Pokiaľ ide o to, čo obnáša v týchto prípadoch jej činnosť ako svedkyne, menovaná uviedla, že tam príde, advokátka, s dotyčnou osobou ich predstaví, povie kto to je, o aký úkon sa jedná, resp. čo sa ide spisovať. Tú listinu - závet, daná osoba podpisuje pred ňou (svedkyňou), potom to podpisuje svedkyňa a potom advokátka, pričom tie listiny medzi nimi kolujú. Svedkyňa zároveň uviedla, že o obsah samotnej listiny sa bližšie nezaujíma. Svedkyňa po nahliadnutí do predmetného závetu zároveň potvrdila, že tento

obsahuje jej podpis a tento konkrétny závet sa ničím nevymykal; vo všetkých ostatných prípadoch to bolo rovnaké.

5.8. „Z výsluchu svedkyne F. Y. S., ktorá bola rovnako svedkyňou spísania predmetného závetu súd zistil, že advokátka U. S. je jej svokra. Svedkyňa mala obchod v budove pošty, kde má menovaná advokátka kanceláriu a keď táto potrebovala svedka, tak ju oslovila. Svedkyňa uviedla, že takto bola ako svedok asi na 3 - 4 závetoch. Daných ľudí nepoznala, obsah závetu nečítala, bola tam len ohľadom toho, že tí ľudia to pred ňou podpísali a ona svojim podpisom mala dosvedčiť, že to tí ľudia podpisujú dobrovoľne. Svedkyňa zároveň priamo videla, že daní ľudia tie listiny podpisovali priamo pred jej očami. Okrem toho, že jej tí ľudia boli predstavení, nebola svedkom žiadnych ďalších úkonov, ktoré tam prebiehali. Rovnako aj táto svedkyňa po nahliadnutí do predmetného závetu potvrdila, že obsahuje jej podpis. Na daný konkrétny závet si už rovnako nepamätala.

9.2. V bode 17. odôvodnenia odvolací súd napokon vyhodnotil: „Čo sa týka argumentácie k nenaplneniu zákonných podmienok ust. § 476b OZ a teda k tomu, že porúčiteľ pred dvomi svedkami súčasne prítomnými výslovne neprejavil, že listina obsahuje jeho poslednú vôľu (keďže podľa žalobcu samotné podpísanie závetu porúčiteľom v prítomnosti dvoch svedkov nepostačuje) odvolací súd poukazuje na to, že aj podľa jeho názoru slovné spojenie v zákone o potrebe „výslovného prejavenia“ porúčiteľa (že listina obsahuje jeho poslednú vôľu) pred dvoma súčasne prítomnými svedkami neznamená to, že musí ísť doslovne o výlučne slovné prehlásenie porúčiteľa, zákon hovorí o prejavení vôle a teda je podstatné len to, že slovo výslovne (prejaviť) treba vykladať (aj podľa synonymického slovníka slovenčiny) v kontexte, že sa musí jednať o zreteľné, jasné, zjavné, jednoznačne vyjadrené vôle porúčiteľa, teda že prejav vôle má iba jeden zmysel/význam. Nezáleží tiež na poradí naplnenia zákonných požiadaviek, ak sa naplnili v bezprostrednej časovej súvislosti. Uvedené prejavenie vôle porúčiteľa pred svedkami má pre tieto osoby (svedkov) slúžiť k tomu, aby nadobudli presvedčenie a mohli potvrdiť, že ide o porúčiteľovu pravú závet, v prípade, ak sa po jeho smrti objavia pochybnosti o tom, či závet naozaj poslednú vôľu porúčiteľa obsahuje. Z uvedeného zákonného ustanovenia teda nevyplýva potreba výlučne slovného prejavu porúčiteľa o tom, že listina obsahuje jeho poslednú vôľu, potrebné je, aby tento prejav nevzbudzoval pred svedkami pochybnosť o tom, že listina závetu poslednú vôľu porúčiteľa obsahuje (svedkyne o tom žiadnu pochybnosť nemali, čo preferuje prioritu výkladu úkonu z jeho písomného prejavu smerujúceho k zachovaniu jeho účinkov), keď svedok nemusí ani poznať obsah poslednej vôle porúčiteľa. Zákon nestanovuje potrebu tohto prejavu vôle výlučne v slovnej podobe, uvádza len, že má ísť o výslovný prejav, keď výslovné právne úkony možno učiniť ústne v ľudskej reči alebo tiež písomne, keď v tomto prípade zákon nepredpisuje (nešpecifikuje) žiadnu formu tohto výslovného právneho úkonu porúčiteľa. Pojem výslovne prejaviť preto treba chápať v kontexte (len) potreby prejavu jednoznačným, pochybnosti nevzbudzujúcim spôsobom, že závet obsahuje jeho poslednú vôľu, teda prejav porúčiteľa je potvrdením skutočností, že listina svedkom k podpisu predložená je jeho poslednou vôľou. Podpis listiny a jej odovzdanie na podpis aj ostatným súčasne prítomným/svedkom/ je, v kontexte aj bezprostredne predchádzajúceho uvedenia predmetu tohto úkonu jeho vyhotoviteľom/advokátkou/ a nevyjadrenia akýchkoľvek výhrad zo strany konajúcej /a obsah úkonu poznajúcej/ osoby, obvyklým znamením prejavenia súhlasu/súhlasného prejavenia vôle/ a v kontexte celého predchádzajúceho konania porúčiteľa tiež výsledným písomným a zároveň jednoznačným, pochybnosti nevzbudzujúcim spôsobom prejavu porúčiteľa o /pravosti/ jeho v záвете obsiahnutej poslednej vôle porúčiteľa voči svedkom, keď podpis svedkov na listine závetu sa považuje za dostatočný dôkaz, že sa uvedený prejav porúčiteľa voči ním stal a že nemali o ňom žiadne pochybnosti. Uvedený výklad zodpovedá aj výkladu NS SR v rozhodnutí sp. zn. 4Cdo/93/2009 (R 33/2014) v odseku 10. jeho odôvodnenia/ „výslovný prejav porúčiteľa o tom, že listina obsahuje jeho poslednú vôľu, môže byť urobený ústne, písomne, prípadne aj iným jednoznačným, nesporným a pochybnosti nevzbudzujúcim spôsobom“/ , na čo nič nemení ani to, že právna veta uvedeného judikátu sa zaoberá otázkou závetu pozostávajúceho z viacerých listín.“

9.3. Z bodu 5.2. odôvodnenia rozsudku odvolacieho súdu vyplýva: „v uvedenom záвете porúčiteľ uviedol, že zriaďuje pre prípad svojej smrti tento závet, všetok svoj hnutel'ný aj nehnuteľný majetok zanechávam svojej neteri L. F., rod. Š., nar. XX.X.XXXX, trvale bytom O. č. XXX. V bode 5.3. je ďalej uvedené, „že ďalej je na predmetnej listine uvedený dátum a miesto spísania - v Topolčanoch dňa 2. februára 2009, následne je obsiahnutá kolónka U.N. A., rod. A., nad ktorým je vlastnoručne napísaný

čitateľný podpis A. U.. Pod týmto textom nasleduje text: potvrdzujeme svojimi podpismi, že U. A.Y., trvale bytom O. XXX, pred nami súčasne prítomnými svedkami vyššie uvedený závet dnes vlastnoručne podpísal a výslovne prejavil, že listina obsahuje jeho poslednú vôľu. Následne listina obsahuje vlastnoručné podpisy dvoch vyššie menovaných svedkýň.“

V bode 5.4. je uvedené: „v závere sa uvádza text: Táto listina bola spísaná v advokátskej kancelárii U. U. S., advokátky, so sídlom, S., E. XXXX, č. osvedčenia XXXX a nasleduje pečiatka a podpis menovanej advokátky.

9.4. Z bodu 6.3. odôvodnenia rozsudku súdu prvej inštancie (rovnako tak bod 6.2. odôvodnenia odvolacieho rozsudku) vyplynulo: „Z výpovede oboch vypočutých svedkýň, ktoré sú podpísané na predmetnom záвете jednoznačne vyplýva, že poručiťel' U. A. v ich prítomnosti predmetnú listinu podpísal. Súd je názoru, že takýmto jednoznačným spôsobom a to práve podpísaním závetu v prítomnosti oboch svedkýň, poručiťel' jednoznačne prejavil svoju vôľu, že predmetná listina - závet obsahuje jeho poslednú vôľu. Po poručiťel'ovi následne tento závet podpísali svedkyne a následne podľa ich vyjadrenia vyššie menovaná advokátka. Z uvedeného je teda jednoznačné, že to boli práve svedkyne povolané k závetu, aby podali svedectvo o tom, že poručiťel' pred nimi formou svojho podpisu na predmetnom záвете prejavil, že tento závet obsahuje jeho skutočnú poslednú vôľu a svedkyne o tomto podali aj svedectvo nielen svojimi podpismi na predmetnom záвете, ale aj svojimi svedeckými výpoveďami na tomto súdnom konaní.“

9.5. Dovolací súd k uvedenému vyhodnoteniu dokazovania uvádza, že nie je zrejmé, z čoho odvolací súd a súd prvej inštancie vychádzali, keď správne nevyhodnotili, čo vyplýva zo svedeckých výpovedí uvedených dvoch svedkýň, keď tieto sa nevyjadrovali ku konkrétnemu spornému závetu, resp. spornej listine. Svedkyňa H. Š.S. uvádzala ako to chodí v prípadoch, keď ju advokátka zavolá, keď potrebuje nejakých svedkov - niečo osvedčiť, uviedla, že na tento konkrétny závet si nepamätá. Táto svedkyňa uvádzala, že čo jej činnosť ako svedkyne obnáša, ako to chodí v týchto prípadoch, keď ju advokátka zavolá. Tiež uviedla, že o obsah samotnej listiny sa nezaujíma. Svedkyňa F. Y. S. uvádzala, že obsah závetu nečítala, bola tam ohľadom toho, že títo ľudia to pred ňou podpísali a ona mala dosvedčiť, že to podpisujú dobrovoľne. Priamo videla, že daní ľudia podpisujú tie listiny priamo pred jej očami. Rovnako uviedla, že na daný konkrétny závet si už nepamätala. Obidve svedkyne potvrdili, že na záveti sú ich vlastnoručné podpisy.

9.6. Z uvedených výpovedí sa podľa dovolacieho súdu nepoddáva, že poručiťel' pred nimi výslovne prejavil, že listina obsahuje jeho poslednú vôľu v kontexte právnej úpravy alografného závetu podľa § 476b OZ, aj keď je v texte predmetnej listiny uvedené, že „potvrdzujeme svojimi podpismi, že U. A., nar. XX. XX. XXXX, rod. č. XXXXXX/XXX, trvale bytom XXX XX O. XXX, pred nami súčasne prítomnými svedkami vyššie uvedený závet dnes vlastnoručne podpísal a výslovne prejavil, že listina obsahuje jeho poslednú vôľu.“ A teda aj keď tento závet svedkyne podpísali s horeuvedenou doložkou (z ich výpovedí vyplýva, že závet, resp. o obsah závetu sa nezaujímal svedkyňa Š. a svedkyňa S. obsah závetu nečítala), nie je možné dospieť k záveru, že poručiťel' U. A. pred nimi výslovne prejavil, že ide o jeho poslednú vôľu, aj keď závet v písomnej forme, poručiťel' podpísal, čo napokon nebolo sporné po vykonaní znaleckého dokazovania, z výpovedí nevyplýva, že by tento čítali, oboznamovali sa s ním, uvádzali práve naopak, že nečítali, neobznamovali sa s obsahom listiny, aj keď to pre účely § 476b OZ nie je potrebné, aby sa s obsahom závetu oboznamovali. Ale v kontexte tejto veci, že v záveti, resp. uvedenej listine je obsiahnutá horeuvedená doložka, bolo žiaduce tento text poznať, t.j. čo vlastne dosvedčujú, bez ohľadu na to, že im to mala povedať v danom prípade advokátka. Z uvedeného vyplýva, že len listinu podpisovali a videli podpisovať listinu (závet) poručiťel'om.

9.7. Preto záver odvolacieho súdu, že podpis listiny (závetu) a jej odovzdanie na podpis aj ostatným súčasne prítomným svedkom je v kontexte aj bezprostredne predchádzajúceho uvedenia predmetu tohto úkonu jeho vyhotoviteľom (advokátkou) a nevyjadrenia akýchkoľvek výhrad zo strany konajúcej (a obsah úkonu poznajúcej) osoby, obvyklým znamením prejavu súhlasu/súhlasného prejavu vôle/ a v kontexte celého predchádzajúceho konania poručiťel'a tiež výsledným písomným a zároveň jednoznačným, pochybnosti nevzbudzujúcim spôsobom prejavu poručiťel'a o /pravosti/ jeho v záвете obsiahnutej poslednej vôle poručiťel'a voči svedkom, keď podpis svedkov na listine závetu sa považuje za

dostatočný dôkaz, že sa uvedený prejav poručiťa voči ním stal a že nemali o ňom žiadne pochybnosti, nemôže byť správny. Vzhľadom na uvedené je hodnotenie dôkazov zo strany súdov natoľko chybné a nelogické, tieto nedostatky v hodnotení dôkazov vedú aj k nesprávne zistenému skutkovému stavu a vedú aj k porušeniu práva na spravodlivý proces (I. ÚS/6/2018, ZNaV č. 57/2018, III. ÚS 104/2022, III. ÚS/376/2024).

K dovolaniu podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP.

10. Dovolanie prípustné podľa § 421 CSP možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci (§ 432 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne, a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia (§ 432 ods. 2 CSP). Z hľadiska § 421 ods. 1 CSP je relevantná len právna (nie skutková) otázka. Pripomenúť treba, že dovolací súd je viazaný skutkovým stavom tak, ako ho zistil odvolací súd (§ 442 CSP).

10.1. Aby určitá otázka mohla byť relevantná z hľadiska § 421 ods. 1 CSP, musí mať zreteľné charakteristické znaky. Predovšetkým musí ísť o otázku právnu. Zo zákonodarcom zvolenej formulácie tohto ustanovenia vyplýva, že otázkou riešenou odvolacím súdom sa tu rozumie tak otázka hmotnoprávna (ktorá sa odvíja od interpretácie napríklad Občianskeho zákonníka, Obchodného zákonníka, Zákonníka práce, Zákona o rodine), ako aj procesnoprávna (ktorej riešenie záviselo na aplikácii a interpretácii procesných ustanovení). Musí ísť o právnu otázku, ktorú odvolací súd riešil a na jej vyriešení založil rozhodnutie napadnuté dovolaním. Právna otázka, na vyriešení ktorej nespočívalo rozhodnutie odvolacieho súdu, i keby bola prípadne v priebehu konania súdmi posudzovaná, nemôže byť považovaná za významnú z hľadiska tohto ustanovenia. Otázka relevantná v zmysle § 421 ods. 1 CSP musí byť procesnou stranou nastolená v dovolaní. Dovolací súd je viazaný len tým, ako dovolateľ právnu otázku nastolí, nie už tým, pod ktoré písmeno § 421 CSP ju podradí. Dovolací súd poukazuje tiež na to, že právne otázky v zmysle § 421 ods. 1 CSP nemôžu mať hypotetický charakter, ale sú spojené so skutkovým stavom, z ktorého odvolací súd vychádzal, t.j. rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia tejto konkrétnej otázky.

10.2. Podľa žalobcu vychádzajúc z obsahu dovolania je dovolanie prípustné aj v zmysle § 421 ods. 1 písm. b) CSP majúc za to, že rozhodnutie odvolacieho súdu (ale aj súdu prvej inštancie) záviselo od vyriešenia právnej otázky súvisiacej s výkladom ust. § 467b OZ, slovného spojenia -pred dvoma svedkami súčasne prítomnými výslovne prejavíť, že listina obsahuje jeho poslednú vôľu.

10.3. Dôvod prípustnosti dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP predpokladá, že právnu otázku, kľúčovú pre rozhodnutie vo veci samej, dovolací súd dosiaľ neriešil a je tu daná potreba, aby dovolací súd ako najvyššia súdna autorita túto otázku vyriešil. Základným predpokladom prípustnosti dovolania je, že dovolací súd vo svojej rozhodovacej činnosti doposiaľ neposudzoval právnu otázku nastolenú dovolateľom (t. j. právne posúdenie veci odvolacím súdom, s ktorým dovolateľ nesúhlasí). Ak dovolateľ vyvodzuje prípustnosť dovolania z § 421 CSP, má viazanosť odvolacieho súdu dovolacími dôvodmi (§ 440 CSP) kľúčový význam v tom zmysle, že posúdenie prípustnosti dovolania závisí od toho, ako dovolateľ sám vysvetlí (konkretizuje a náležite doloží), že rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia dovolateľom označenej právnej otázky a že ide o prípad, na ktorý sa vzťahuje toto ustanovenie.

10.4. V prejednávanej veci nebolo napokon sporné (po znaleckom dokazovaní), že listinu - závet podpísal poručiť U. A., avšak v prípade alografného závetu v zmysle § 467b OZ je potrebné v zmysle zákonných ustanovení tak ako je vyššie uvedené, aby bol alografný závet platným právnym úkonom, musí spĺňať kumulatívne náležitosti: jednak poručiť musí závet podpísať vlastnou rukou, a tiež poručiť musí pred dvoma svedkami súčasne prítomnými výslovne prejavíť, že listina obsahuje jeho poslednú vôľu, a svedkovia sa musia na závet podpísať. V prejednávanej veci sporné napokon nebolo, že závet poručiť vlastnoručne podpísal, spornými neboli ani vlastnoručné podpisy vyššie uvedených svedkň. Sporným v prejednávanej veci bolo, či poručiť výslovne prejavil, že listina obsahuje jeho poslednú vôľu pred dvoma súčasne prítomnými svedkami.

10.5. Z tejto právnej oblasti sú z vlastnej rozhodovacej činnosti dovolaciemu súdu známe nasledovné

rozhodnutia:

10.6. Z rozhodnutia NS SR sp. zn. 5Cdo/177/2007 vyplýva: „Závetcovo vyhlásenie, že listina obsahuje jeho poslednú vôľu, musí byť výslovné a pri tomto vyhlásení musia byť súčasne obaja svedkovia. Pri tejto forme závetu svedkovia osvedčujú svojimi podpismi obsah závetcovho vyhlásenia, nie obsah závetu. Osoby, ktoré nepoznajú jazyk, v ktorom poručiteľ urobil svoje vyhlásenie o tom, že listina obsahuje jeho poslednú vôľu, sú nespôsobilé na svedecký úkon. Nevyhnutnosť účasti svedkov pri vyhlásení poručiteľa slúži na to, aby v prípade neskorších pochybností o pôvodnosti závetu mohli dosvedčiť, k čomu v ich prítomnosti zo strany poručiteľa došlo. Nevyžaduje sa, aby boli oboznámení s obsahom závetu, musia však text závetu podpísať. Nie je nevyhnutné, aby za svojím menom uviedli, že sa podpisujú ako svedkovia.

Z uvedeného je zrejmé, že i keď pre platnosť závetu, ako jednostranného prejavu vôle poručiteľa, zákon vyžaduje presne uvedené formálne náležitosti, nie je potrebné tieto rozširovať na tak technicko-formálne požiadavky, ktoré by súčasne v prípade ich nedodržania spôsobili neplatnosť závetu, ako je presné miesto podpisu, a mechanické, ako podrobne uvedené označenie osoby svedka (mena, priezviska, bydliska, dátumu narodenia a podobne), ktorý podpisuje závet. Nevyhnutnosťou je podpis svedkov, uvedených na jednej listine, ktorý dosvedčuje aj ich súčasnú prítomnosť pri vyhlásení vôle poručiteľa, a to i bez označenia, že sa jedná o svedkov. Potrebné je však uviesť, že pre prípad väčšej dôkaznej istoty, v prípadnom spochybnení platnosti závetu, sa odporúča, aby na listine boli tieto skutočnosti uvedené. Nie však s následkom neplatnosti závetu v prípade absencie takéhoto označenia. Okolnosti osvedčujúce platnosť závetu, t.j. nespochybňujúce výslovné vyhlásenie poslednej vôle poručiteľa, následne alebo súčasne uvedenej v písomnej forme, podpísanej poručiteľom a dvomi svedkami, budú v prípade spornosti o platnosť závetu, vždy predmetom dôkazného, t.j. skutkového stavu vo veci.

10.7. Z rozsudku NS SR sp. zn. 7Cdo/281/2018 (R 12/2021) vyplýva: „11.....Odvolací súd v tomto ohľade ingeroval predovšetkým účel svedka pri prejave poslednej vôle. Úlohou svedka je výlučne dosvedčiť, že k určitému prejavu vôle poručiteľa došlo a tento prejav je obsiahnutý práve v tej listine, ktorú svedok podpísal. Cieľom tejto úpravy je vylúčiť všetky možné rušivé vplyvy, ktoré by mohli vplývať na vôľu poručiteľa, a zabezpečiť, aby prejav obsiahnutý v listine presne zodpovedal tomu, čo poručiteľ chcel prejavovať. Cieľom je teda vylúčiť tak pôsobenie závetných dedičov, ktorí by eventuálne mohli mať záujem dosvedčiť, že prejavom vôle poručiteľa je listina, o ktorej to tento neprejavil, ale aj pôsobenie zákonných dedičov, ktorí by eventuálne mohli mať rovnaký záujem, teda dosvedčiť, že závetom poručiteľa nie je listina, o ktorej to on prejavil, ale prípadne iná listina, ktorá mu bola podstrčená na podpis a ktorá je neplatná. Zákon však nepredpokladá konkrétne skúmanie rozporu zájmov závetného alebo zákonného dediča. Nie je dokonca ani podstatné, aký má táto osoba vzťah ku konkrétnym ostatným dedičom alebo k samotnému poručiteľovi.“

10.8. Z rozhodnutia Ústavného súdu SR sp. zn. II. ÚS 201/2010 okrem iných tiež plynie: „... Rovnako nie je možné z cit. zákonného ustanovenia vyvodit', že poručiteľ musí pred dvoma súčasne prítomnými svedkami prejavit' svoju poslednú vôľu len použitím určitých slov (vyslovením formule). Požiadavkám ust. § 476b zodpovedá použitie akýchkoľvek slovných výrazov, ktorými poručiteľ pred dvoma súčasne prítomnými svedkami spôsobom nevzbudzujúcim pochybnosti prejaví to, že listina obsahuje jeho poslednú vôľu. Je totiž nevyhnutné, aby ten, kto bol ako svedok závetu povolaný a kto má závet podpísať, nemal žiadne pochybnosti o tom, že poručiteľ skutočne vyjadruje svoju poslednú vôľu, ktorá je v záвете uvedená.

S poukazom na uvedené odvolací súd zhodne so súdom prvého stupňa dospel z obsahu výpovedí oboch svedkov závetu v prvostupňovom konaní k záveru, že títo nemali pochybnosti o tom, že poručiteľka prejavila vôľu závet zriadiť a že v záвете skutočne vyjadruje svoju poslednú vôľu.

Svedkom závetu môže byť len osoba, ktorá je touto funkciou vopred poverená a je s týmto poverením uzrozumená, nemôže teda ísť o osobu, ktorá je tomuto úkonu prítomná len náhodou. V danej veci nie je možné svedkyňu P. považovať za náhodne prítomného svedka závetu (v podstate poručiteľke neznámu osobu náhodne sa vyskytujúcu pri zriadení závetu), keď táto mala s poručiteľkou blízky vzťah už od mladosti (vyrastali spolu, pracovali spolu) a denne poručiteľku navštevovala. Jej povolanie k závetu poručiteľky tiež nepochybne vyplýva z vopred pripraveného znenia závetu poručiteľky. Z výpovede

svědkyne vyplynulo, že bola s týmto poverením uzrozumená a prijala ho. (...) ...“

10.9. Ďalej podporne poukazuje dovolací súd aj na rozhodnutia NS ČR, relevantné do prijatia nového OZ s účinnosťou od 01. 01. 2014, a to rozsudok NS ČR sp. zn. 21Cdo/2447/1999 ;, Vůli o tom, že listina o allografní závěti obsahuje jeho poslední vůli, může zůstavitel, na rozdíl od obecné úpravy obsažené v ustanovení § 35 odst. 1 občanského zákoníku, projevit před dvěma svědky současně přítomnými - jak vyplývá z ustanovení § 476b občanského zákoníku - jen výslovně. Znamená to, že konkludentní projevení vůle v tomto případě není možné; k tomu, aby právně významným způsobem dvěma současně přítomným svědkům sdělil, že listina o allografní závěti obsahuje jeho poslední vůli, musí zůstavitel použít slovní výrazy nebo obvyklá znamení. Smyslem právní úpravy jednak je, aby ten, kdo byl povolán jako svědek a kdo má z tohoto důvodu allografní závěť podepsat, neměl žádné pochybnosti - bez zřetele na skutečný obsah listiny a případně svědkovy vlastní poznatky a názory o obsahu listiny nebo na to, zda byl seznámen s obsahem závěti - o tom, že zůstavitel v listině uvedl poslední vůli (tedy že jde o závěť), jednak to, aby svědek z projevu zůstavitele nepochybně věděl, že zůstavitel v závěti skutečně vyjadřuje svoji poslední vůli (tedy že jde o jeho závěť a že ji činí svobodně a vážně).

Lze souhlasit s odvolacím soudem, že požadavkům ustanovení § 476b občanského zákoníku před dvěma svědky současně přítomnými výslovně projevit, že listina obsahuje poslední vůli zůstavitele, bylo učiněno zadost tím, že obě svědkyně úkonu JUDr. B. a JUDr. V. listinu obsahující závěť spolu s M. W. podepsaly poté, kdy byly současně přítomny jak tomu, kdy M. W. svou závěť, obsahující mimo jiné i přímé prohlášení, že jde o pořízení o jejím majetku pro případ její smrti, nahlas diktovala, tak při bezprostředně následujícímu vytištění listiny obsahující tuto závěť a při jejím hlasitém čtení. Ze znění ustanovení § 476b občanského zákoníku nelze důvodně dovozovat, že by zůstavitel musel před dvěma svědky současně přítomnými projevit, že listina obsahuje jeho poslední vůli, jen použitím určitých slov (vyslovením formule); zákon zde předepisuje pouze to, aby zůstavitel v tomto směru projevil vůli výslovně a nikoliv jen konkludentně (mlčky); hlasité diktování i následující hlasité přečtení závěti v posuzovaném případě pouhý konkludentní projev vylučuje.“

11. Z rozsudku NS ČR sp. zn. 21Cdo/1178/2009 tiež plynie: „... K odvolání žalobce Krajský soud v Hradci Králové rozsudkem ze dne 2.12.2008, č.j. 26 Co 220/2008-88, změnil rozsudek soudu prvního stupně tak, že žalobě vyhověl (...). Uvedl, že (...) „při jednání před okresním soudem se žádný ze svědků nezmiňoval o tom, že by zůstavitelka při podpisu závěti tento svůj úkon jakkoli komentovala“; že „svědek Ch. dokonce výslovně uvedl, že o závěti se zůstavitelkou nemluvil“; že „svědkyně D. si vybavila pouze komentování podpisu závěti zůstavitelkou při použití novin jako podložky a současně potvrdila, že při návštěvě, kdy se podepsala závěť, se o závěti už vůbec nemluvalo“ a že „kdyby zůstavitelka jakýmkoliv způsobem projevovala vůči ní svoji vůli potvrdit, že listina obsahuje její poslední vůli, vybavila by si i tuto okolnost“; že „existence výslovného projevu vůle zůstavitelky, že jí podepsaná listina obsahuje její poslední vůli, nebyla prokázána“; že „posuzovaná závěť je tak neplatná pro nesplnění jedné ze zákonných podmínek stanovených v ustanovení § 476b obč. zák.“(...).

(...)Vůli o tom, že listina o allografní závěti obsahuje jeho poslední vůli, může zůstavitel, na rozdíl od obecné úpravy obsažené v ustanovení § 35 odst. 1 obč. zák., projevit před dvěma svědky současně přítomnými - jak vyplývá z ustanovení § 476b obč. zák. - jen výslovně. Znamená to, že konkludentní projevení vůle v tomto případě není možné. Smyslem právní úpravy jednak je, aby ten, kdo byl povolán jako svědek a kdo má z tohoto důvodu allografní závěť podepsat, neměl žádné pochybnosti - bez zřetele na skutečný obsah listiny a případně svědkovy vlastní poznatky a názory o obsahu listiny nebo na to, zda byl seznámen s obsahem závěti - o tom, že zůstavitel v listině uvedl poslední vůli (tedy, že jde o závěť), jednak to, aby svědek z projevu zůstavitele nepochybně věděl, že zůstavitel v závěti skutečně vyjadřuje svoji poslední vůli (tedy, že jde o jeho závěť a že ji činí svobodně a vážně).

Z ustanovení § 476b obč. zák. vyplývá, že k tomu, aby allografní závěť byla platným právním úkonem, musí být splněny následující náležitosti: jednak zůstavitel musí závěť podepsat vlastní rukou, jednak zůstavitel musí před dvěma svědky současně přítomnými výslovně projevit, že listina obsahuje jeho poslední vůli, a konečně svědci se musí na závěť podepsat. Ze znění tohoto ustanovení nelze dovozovat, že by určovalo závazným způsobem také pořadí, v jakém musí být tyto náležitosti splněny. Podle ustanovení § 476b obč. zák. postačuje, jestliže se splnily v něm uvedené náležitosti i v jiném pořadí, než se v tomto ustanovení uvádí, stalo-li se tak v bezprostřední časové souvislosti, takže se jednotlivé úkony

jeví jako jednotný úkon. Důvodem neplatnosti allografní závěti tedy není okolnost, že zůstavitel nejprve před dvěma svědky současně přítomnými výslovně projevil, že listina obsahuje jeho poslední vůli, a bezprostředně poté závěť vlastní rukou podepsal, nebo že svědci nejprve závěť podepsali a bezprostředně poté zůstavitel před nimi (současně přítomnými) výslovně projevil, že listina obsahuje jeho poslední vůli a pod.

Ze znění ustanovení § 476b obč. zák. nelze rovněž důvodně dovozovat, že by zůstavitel musel před dvěma svědky současně přítomnými projevit, že listina obsahuje jeho poslední vůli, jen použitím určitých slov (vyslovením formule). Zákon zde předepisuje pouze to, aby zůstavitel v tomto směru projevil vůli výslovně a nikoliv jen konkludentně (mlčky). Požadavku ustanovení § 476b obč. zák. odpovídá použití jakýchkoliv slovních výrazů, jimiž zůstavitel před dvěma svědky současně přítomnými projeví způsobem nevzbuzujícím pochybnosti to, že listina obsahuje jeho poslední vůli (srov. zejména rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 9.5.2000, sp. zn. 21 Cdo 2985/99, publikovaný v časopise Soudní judikatura pod č. 93, ročník 2000).

(...)Z odůvodnění rozsudku odvolacího soudu vyplývá, že odvolací soud důkazy zhodnotil způsobem vyplývajícím z ustanovení § 132 o.s.ř. Odvolací soud - jak shora citováno - vysvětlil, jakými úvahami se při hodnocení výsledků dokazování řídil. Protože z odůvodnění napadeného rozsudku a z obsahu spisu je zřejmé, že odvolací soud pro uvedené zjištění (t.j., že zůstavitelka před dvěma svědky současně přítomnými výslovně neprojevila, že sporná závěť obsahuje její poslední vůli) vzal v úvahu skutečnosti, které vyplynuly z provedených důkazů a přednesů účastníků, že nepominul žádné skutečnosti, které by v tomto směru byly provedenými důkazy prokázány nebo vyšly za řízení najevo, a že v hodnocení důkazů a poznatků, které vyplynuly z přednesů účastníků z hlediska závažnosti (důležitosti), zákonnosti, pravdivosti, eventuálně věrohodnosti není logický rozpor, nejsou shora uvedené námítky dovolatele opodstatněné.

11.1. Z uznesení Ústavního soudu ČR sp. zn. II. ÚS 738/2019 vyplývá: „9. Podle ustanovení § 476b občanského zákoníku, ve znění účinném ke dni úmrtí zůstavitele, musí závěť, kterou nenapsal zůstavitel vlastní rukou, vlastní rukou podepsat a před dvěma svědky současně přítomnými výslovně projevit, že listina obsahuje jeho poslední vůli. Svědci se musí na závěť podepsat. Svědci musí být současně přítomni v okamžiku, kdy pořizovatel výslovně projeví, že listina obsahuje jeho poslední vůli. Vzhledem k tomu, že není uloženo, jakým způsobem má zůstavitel svou vůli projevit, lze vycházet z toho, že tak pořizovatel může učinit jakýmkoliv výslovným způsobem (slovně, pomocí jasných znamení a pod.). Svědkům nemusí být obsah závěti znám; svým podpisem na listině obsahující závěť stvrzují, že před nimi pořizovatel učinil projev vůle o tom, že předmětná listina obsahuje jeho poslední vůli (k tomu srov. například rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. 10. 2000 sp. zn. 21 Cdo 2447/99 či rozsudek ze dne 9. 5. 2000 sp. zn. 21 Cdo 2985/99, SoJ 93/2000).(...)

11. Jak Ústavní soud ověřil, v dané věci bylo provedeno podrobné dokazování. Z odůvodnění zejména rozsudku Nejvyššího soudu je zřejmé, že pro určení (ne)platnosti závěti zůstavitele byly zcela klíčové výpovědi tří svědků přítomných při pořizení závěti. Po vyhodnocení jejich výpovědí dospěly obecné soudy k závěru, že z nich nelze dovodit, že zůstavitel dostatečně zřetelně a výslovně projevil, že listina obsahuje jeho poslední vůli. Závěť nebyla svědky ani jinou osobou zůstaviteli nahlas přečtena a konečně ani zůstavitel závěť hlasitě nepředčítal. Jestliže je při tak důležitém a velmi specifickém právním úkonu, jakým bezpochyby sepsání poslední vůle je, přítomno několik svědků a přesto není možné ze všech jejich výpovědí současně dovodit, že zůstavitel výslovně projevil, že listina obsahuje jeho poslední vůli, není možné dospět k jiným právním závěrům, než jak učinily obecné soudy.

12. Ústavní soud si na závěr dovoluje poznamenat, že z vyžádaného spisu a přiložených listin nevyplývá, že by sám soud prvního stupně přistoupil k výslechu dvou ze tří svědků a při hodnocení skutkových okolností případu vycházely toliko z výslechu provedeným notářem - soudním komisařem JUDr. Matýskovou při jednání dne 30. 3. 2009 (pozn.: uvedené není procesní vadou). Z uvedených listin se nepodává a nelze z nich ani dovodit, že by tyto dvě vyslechnuté svědkyně v dané situaci viděly či slyšely, jak zůstavitel výslovně projevil, že listina, kterou před nimi podepsal, obsahuje jeho poslední vůli. Bohužel však z uvedených listin - na rozdíl od výslechu, který provedl soud prvního stupně v posuzovaném řízení - neplyne, že by byly svědkyně přímo na tuto okolnost ze strany soudního komisaře dotázány. Z jejich poměrně obecného popisu skutkového děje před soudním komisařem nelze dovozovat na jakýkoliv identifikovatelný projev zůstavitele. Je však věcí procesních stran, aby se ve sporu na tyto otázky zaměřily a k jejich objasnění směřovaly důkazní návrhy (vigilantibus iura scripta sunt)“.

11.2. S poukazom aj na uvedené právne závery konštatované vo vyššie uvedených rozhodnutiach je možné zovšeobecniť, že účelom svedkov pri alografnej záveti je dosvedčiť, že došlo k výslovnému prejavu vôle poručiťľa, že listina jeho poslednú vöľu obsahuje.

11.3. Pričom tento prejav má byť výslovný, môže byť urobený ústne, písomne, prípadne aj iným, jednoznačným, nesporným a pochybnosti nevzbudzujúcim spôsobom. Zo znenia § 476b OZ nemožno tiež dôvodne dovodzovať, že by poručiťľ musel pred dvoma svedkami súčasne prítomnými prejavíť, že listina obsahuje jeho poslednú vöľu, len použitím určitých slov (vyslovením formule). Zákon tu predpisuje iba to, aby poručiťľ v tomto smere prejavil vöľu výslovne a nie len konkludentne (mlčky).

11.4. Požiadavka ust. § 476b OZ zodpovedá použitiu akýchkoľvek slovných výrazov, poprípade i obvyklých znamení, ktorými poručiťľ pred dvoma svedkami súčasne prítomnými prejavíť spôsobom nevzbudzujúcim pochybnosti o tom, že listina jeho poslednú vöľu obsahuje. Je totiž nevyhnutné, aby ten, kto bol povolaný ako svedok a kto má z tohto dôvodu alografný závet podpísať, nemal žiadne pochybnosti - bez zreteľa na skutočný obsah listiny a poprípade svedkove vlastné poznatky a názory o obsahu listiny alebo na to, či bol zoznamovaný s obsahom záveti - o tom, že poručiťľ v listine uviedol poslednú vöľu (teda, že ide o závet) a aby svedok z prejavu poručiťľa nepochybne vedel, že poručiťľ v záveti skutočne vyjadruje svoju poslednú vöľu (teda že ide o jeho závet a že ju robí slobodne a vážne). Svedkovia prítom nemusia obsah záveti poznať.

11.5. Dovolací súd uzatvára, že z výpovedí uvedených svedkýň nemožno dovodiť, že poručiťľ výslovne prejavil svoju vöľu, že listina obsahuje jeho poslednú vöľu. V slede udalostí, len podpisovania listiny zo strany poručiťľa a svedkýň (keď svedkyne neuviedli, že závet, resp. uvedenú listinu by napr. prečítali) a nebolo napr. ani tvrdené, ani to svedkyne neuviedli, že by bol závet napr. nahlas prečítaný či už poručiťľom, alebo svedkami, resp. prítomnou advokátkou, nie je možné dospieť k inému ako k opačnému záveru, že tento závet nie je platným závetom, keď z vykonaného dokazovania (oboznámením predmetnej listiny a výpoveďami uvedených svedkýň) nebolo preukázané, že poručiťľ výslovne prejavil svoju poslednú vöľu. Z veľmi všeobecných vyjadrení svedkýň k popisu skutkového deja pred advokátkou nie je možné dovodzovať akýkoľvek identifikovateľný prejav vôle poručiťľa, okrem podpisania predmetnej listiny zo strany poručiťľa a svedkýň. Bolo však vecou procesných strán, aby sa v spore na tieto otázky zamerali a k ich objasneniu smerovali dôkazné návrhy (vigilantibus iura scripta sunt). Z ich výpovedí vo všeobecnosti vyplýva len to, že advokátka im mala oboznámiť o čo sa jedná, zrejme predmet úkonu, čo sa ide podpísať, avšak už na konkrétne predložený závet si nepamätali. Preto záver súdu, že v prípade podpisu listiny zo strany poručiťľa a jej odovzdanie na podpis prítomným svedkom s predchádzajúcim uvedením predmetu úkonu zo strany advokátky a nevyjadrenie akýchkoľvek výhrad zo strany konajúcej osoby (zrejme poručiťľa) je obvyklým znamením prejavenia súhlasu a v kontexte celého predchádzajúceho konania poručiťľa tiež výsledným písomným a zároveň jednoznačným pochybnosti nevzbudzujúcim spôsobom prejavu poručiťľa o (pravosti) jeho v záveti obsiahnutej poslednej vöľe voči svedkom, nemôže byť správny. Navyiac advokátka, ktorá listinu pripravovala a vyhotovovala, v konaní ako svedkyňa vypočutá ani nebola.

11.6. Dovolací súd vzhľadom na vyššie uvedené dôvody napadnutý rozsudok odvolacieho súdu zrušil (§ 449 ods. 1, 2 CSP), tak ako je uvedené v jeho výrokovvej časti, a vec mu vrátil na ďalšie konanie (§ 450 CSP).

12. Na základe uvedených dôvodov dovolací súd zrušil napadnutý rozsudok, vrátane súvisiaceho výroku o trovách konania, v súlade s § 449 ods. 1 CSP a vec vrátil odvolaciemu súdu na ďalšie konanie (§ 450 a § 390 CSP). Zároveň zrušil aj uznesenie o trovách konania v súlade s § 449 v spojení s § 439 CSP.

13. Podľa § 455 CSP ak bolo rozhodnutie zrušené a ak bola vec vrátená na ďalšie konanie a nové rozhodnutie, súd prvej inštancie a odvolací súd sú viazaní právnym názorom dovolacieho súdu.

14. O trovách pôvodného konania a o trovách dovolacieho konania rozhodne odvolací súd v novom rozhodnutí vo veci samej (§ 453 ods. 3 CSP).

15. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.